

Ірина Зелененька

ВІДЧУТТЯ «РІВНОДЕННЯ»

Рецензія на книгу: **Василенко В. С. Рівнодення. Поезії / Вадим Василенко. – Вінниця : Планер, 2012. – 32 с.**

Лірична книга «Рівнодення» позиціонує молодого подоянина Вадима Василенка як споглядача-ментора, спостерігача-співця краси, цілісності, національної автентики й ідентичності. Саме онтологічну спостережливість, філософську заглибленість підмітив у віршах збірки учений-літературознавець, письменник Анатолій Подолинний: у передмові до «Рівнодення» він назвав світ ліричного героя Вадима Василенка світом *«одних почувань, душевних відрухів, пнівним голосом душі»* (с. 4).

Ліричний герой збірки підкреслено залюблений у світоглядні концепти українців: найчастіше він апелює до *образу-символу землі*: *«Перевтомлена сонцем земля іще пахне корою долонь...»* (с. 5); *«Відкриваючи землю ключами небесних озер, / темні крони клечать чоло оксамитовим цвітом»* (с. 8); *«Музика вітру*

озветься зі струнами поля, / Сонним зерном покотившись під вії землі» (с. 9); *«Але музика крові покличе униз, до землі...»* (с. 11); *«Землі подих у житі, мов янголи, тихо над світом / Зорі з місяцем п'ють удосвіта із джерела...»* (с. 20); *«А примерзла земля наповняє розрубані вічі...»* (с. 21); іноді це промовисті характеристики в *постійних епітетах*: *«Зачерпнути б любові земної...»* (с. 6).

Перед читачем чи не з першого твору постає поет земний: це оповідач, який то в римованих мініатюрах, то в неримованих медитаціях намагається довести, що маргінез – категорія не місцевості, аж ніяк не топонімічна, а радше – ознака морального безґрунтяства, утраченої духовності; при цьому Подільська земля, родом із якої молодий автор, – це щедра материзна, яка дає унікальну можливість онтологічно за-

глибитися, пізнати пракоди – ключі всерозуміння: «І закинувши Плуга за обрій, / вертаються предки в село, щоб, упавши до вікон, клечати прабичну колядку...» (с. 16).

Подібна позиція – це, звісно, певна стала опозиція до того огрому урбаністичної, соціально зорієнтованої філологічної лірики, насиченої англіцизмами, екзотичною лексикою, епатажністю, почасти – вульгарисом. Поєднуючи міфології (давньоукраїнську й античну) автор називає Україну «моя Одиссея» (пригадаймо, у Євгена Маланюка «О, моя степова Еллада...»); по-тичининськи експериментує зі складанням слів: «ясночолі світання», «світлоокі гаї», «розхмарене небо»; особливо лексикальний вигляд мають рядки «Надберу з твоїх уст полиново-ї янку гіркоту, / Щоб зоріти у тебе і пити любов світлотілу» (с. 11). Інтертекстуально книга багата й породжує безліч дискурсних, компаративістських думок (широкий культурний текст із безліччю ліній, синхронних і діахронних паралелей – улюблена тема для розмови в літературних колах; екзамінування інтертекстуальністю – одна з найсучасніших проблем, застосовувана до імпрези чи не кожного молодого автора, світ якого ми спробуємо ідентифікувати як автономний чи власне оригінальний, рецепційний).

Цікаво, що інтимність у віршах Вадима Василенка з одного боку латентна, з іншого – відчутно векторизована: «...і в гарячих долонях, що небо вмістили б у себе, / прочитаю тебе, / наче древній літопис печер» (с. 17); «...тіло згортається в пристрасть, / мов камінь у водорість, – / входили у серце» (с. 25). Тема еросу – рідкість у віршах «Рівнодення»: «За рівнинами губ – / передсердя і груди твої, мов рельєфи...» (с. 25); «Грецька амфора тіла твого порожніє...» (с. 25). Відверта взаємність – рідкісно делікатна: «Ти вростаєш у мене химеристим плетивом слів, / Я заходжу у тебе, немовби у дике праліто...» (с. 11). Прихований ерос – те, що особливо смакує автор: «Затоплений вечір, / як човен без дна, / заходить у тебе...» (с. 24); «Човни долонь на течії грудей / Тремтять, немов торкнувшись краю неба» (с. 13). Помітна залежність фантазування ліричного героя від образу жіночих грудей (він повторюваний і конкурує з образом-символом уст), еротичної максими й символу материнства. Яюсь відсторонено, окремішньо, здається, постає поезія «Мідні шпилі трави під снігами чекає зотління...», де в тихий рай загубленого містечка вривається, окрім любовного мотиву й еросу, історична візія й, можливо, Андерсенівська казковість: «У країну снігів ти відходиш, тремка й промениста...» (с. 27); «І зійшовши на станції Богом загублених Антів, / Пригублю теплі вінця твоєї земної краси» (с. 27).

Двадцять шість поетичних мініатюр відібрані до збірки радше настроєво, аніж за якимось принципом і не завжди оповідають про закони рівнодення, але твориться у них міф, іноді пере-

насичений семами, іноді заплутаний у ритмізуванні (додаткові склади, випущені склади; заміни складу паузою), але відверто пантеїстичний, де разом птахи, люди і риби, сніги і трави, вода і сонце (помітна залежність від мислення Павла Тичини в «Сонячних кларнетах», Богдана Ігоря Антонича у «Великій гармонії» виправдана і зрозуміла тому, що український модернізм 20–30 років ХХ століття становить осердя літературознавчих досліджень молодого автора).

Найпривабливішим, на нашу думку, є міф про дерево (помічаємо тут модель світового дерева), де сконцентрованість ліричного героя на внутрішньому світі (що нагадує не просто осмислення власної сутності, а навіть егоцентричність) змінюється світоцентричністю: «І під глиняним небом залитої сяянням хати / почувуюся деревом: / руки пульсують пагіллям...» (с. 18); «...сяяння входить у потріскане дерево тіла мого – / понад води й глибини» (с. 18). Поет доходить до висновку про вічність любові як головної семи Божественного: «Ні на мить у мені не згасає / любов первозданна» (с. 18). Трансляція міфу про Україну-Елладу-Скіфію поглинає образну систему поезії «Риби тишу доп'ють. І акваріум осені раптом...», де улюблені Антоничеві молоко й вино стають краєм, утіленням казкової України, поставою на ґрунті історичних візій: «Від Залізних

Стовпів до прадавньої Турії плисти б, / І з Варягів у Греки, де міфами дихає сніг» (с. 7). У медитативні кола мініатюри, що є міфом, утрапляє любовний мотив, майже невловний, але такий, що фіналізує міфодійство, наповнює його особливою сенсорною суттю, експресією: *«Від Європи до Азії, мов подорожні останні, / У прозорих зіницях завбачимо світло морське»* (с. 7), що нагадує пророчу модель Оксани Пахльовської: *«І ми, поети атомного віку, – останні трубадури на землі»*. Іноді міф зневіри (апокаліпсичний спалах) як одкровення болісно й незворотно вивершує думки: *«Ми вrostемо у зиму. І, спивши прогірклої слави, / Перейдемо за смерть, щоб упасти чолом до руїни»* (с. 21).

Міфосвіт «Рівнодення» нагадує згущену візію, ткання з образів-символів, більшість із яких – національні; по сприйнятті книги як

цілісного тексту (а саме так, мабуть, і варто сприймати книгу, оскільки образи українських ландшафтів, окремих фаунізмів, флоризмів, атмосферних явищ мігрують із вірша у вірш, продовжуючи свою тяглість у сюжетах-емоціях) складається враження, що ліричний герой рятується від полікультурності як від розпорошеності, пильно стежачи, аби в його світогляд не проникли чужорідні знаки, бачить, як *«Не засіяні в лоно, живуть на землі покоління, / Щоб у космосі трав загубити тонкий календар»* (с. 30). Усе це підтверджує фінальна поезія міфодійства збірки під тією ж таки символічною назвою – «Рівнодення», бо тільки з відчуття рівнодення можна згойдувати горизонти душі журавлями (с. 30).

Отже, маємо нове, експресивне, сміливе шукання стилю у вимірах рівнодення як фетишу.